

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Katedra ústavního práva

Oponentský posudek na diplomovou práci

Ústavní systém USA

Diplomant: Pavel Bělohávek

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Věra Jirásková, CSc.

Praha 2007

51 stran

Diplomant rozvrhl práci do šesti celků, v nichž postupně rozebírá a) ústavněprávní vývoj, který položil základy dnešního ústavního systému USA, b) proces tvorby a přijímání ústavy a jeho dopad na text a interpretaci ústavy, c) principy ústavního systému, tak jak se tradují v odborné literatuře a d) tripartitu moci v jejím institucionálním a kompetenčním vymezení. Tím si určil i metodu analýzy ústavního systému – od definování principů moderního konstitucionalismu přes jejich reflexi ve zvláštním a určitém historickém kontextu dějin USA, od subjektu, který se vymaňuje z kolonialismu a je nositelem idejí demokratického vládnutí k subjektu, který aspiruje na dominantní postavení v „globalizovaném“ světě. Jak se taková změna odráží v ústavním systému moci? Znamená ve svém důsledku, že princip horizontální dělby moci (který měl vést k tomu, že žádná z mocí nemá možnost „mít navrch“ a převážit nad ostatními) je ve skutečnosti posunut a ústí do stavu, v němž „jednoznačně dominují vztahy Kongresu a prezidenta“, jak v úvodu práce diplomant uvádí, nebo do situace, kdy „zůstane klíčovou postavou amerického vládnutí instituce prezidenta“ (jak v závěru posléze autor konstatuje)?

Přístupů ke zpracování tématu je jistě několik. Diplomant se přidržuje dikce ústavy a konfrontuje text ústavy s názory v odborné jak původní tak překladové literatuře. Nepouští se do studia či rozboru prováděcích zákonů a to ani tam, kde by to mohlo být z hlediska závěrů, na něž v citacích odkazuje, nejen ilustrativní ale i přínosné (např. jednacích řády, či War Powers Resolution). To uvádím proto, že diplomant se hojně opírá o původní literaturu v angličtině a lze předpokládat, že přístup k oficiálním informačním zdrojům zkoumaných ústavních institucí mu není vzdálen. Také například při rozboru pravomoci Senátu dávat souhlas s jmenováním do funkcí jednotlivých státních a ústavních činitelů: hodnocení činnosti Senátu (viz str. 34) je velmi kusé – „*Senát k těmto nominacím přistupuje selektivně a tak okolo dvaceti procent takových nominací odmítá*“, chybí uvedení zdroje takového údaje (oficiální webové stránky Senátu, uvádějí jiná data za období přibližně posledních 30 let) a hodnocení možných dopadů rozhodnutí Senátu, které konec konců mohou nastinit, zda se Senát chová skutečně tak, jako parlament v parlamentní formě vlády, zejména tehdy, je-li v Senátu tzv. prezidentská menšina či většina. Možná, že skutečně význam celého procesu potvrzování prezidentských nominací je právě v tom, že slouží k odkrytí politického a ideového profilu kandidátů a k větší transparentnosti výkonu prezidentských pravomocí. Role prezidenta jako hlavního předkladatele návrhů zákonů (str. 43) je velmi závažný (prezident jako *chief legislator*) a to zejména s ohledem na to, že ještě analýzy legislativní činnosti do 70. let (D.Olson) vycházely z velmi nízkého prezidentského „*ratingu*“, co se úspěšnosti prezidentských zákonodárných vlivů týče. Doporučuji proto, aby při obhajobě diplomové

práce diplomant rozvedl tuto tezi a to také s ohledem na to, že zákonodárny proces je velmi strukturovaný a fragmentovaný.

Na první pohled závažnější námitkou je snad nesprávně uvedená pravomoc Senátu (str. 34 :pravomoc ratifikovat mezinárodní smlouvy). Jde pravděpodobně o souhlas Senátu k ratifikaci (...*The President shall have Power by and with the Advice and Counsel of the Senate, to make Treaties, provided two third of the Senators present occur*“ ...).

Drobnější výtkou je nejednotné používání některých pojmů (na straně 36 je *electoral college* jednou přeložen jako sbor volitelů a o několik řádek dále jako volitelský sbor)

Uvedené připomínky jsou víceméně doporučením pro další případné zpracování tématu, které je neustále zajímavé právě proto, že se dotýká základních principů výstavby a fungování ústavní vlády, podstaty demokratického konceptu vztahu mocí a historické determinovanosti našich současných představ o možných variantách vládnutí. Práci považuji za zdařilou a oceňuji zejména diplomantův systémový výklad jednotlivých ústavních institucí. Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 1.5.2007